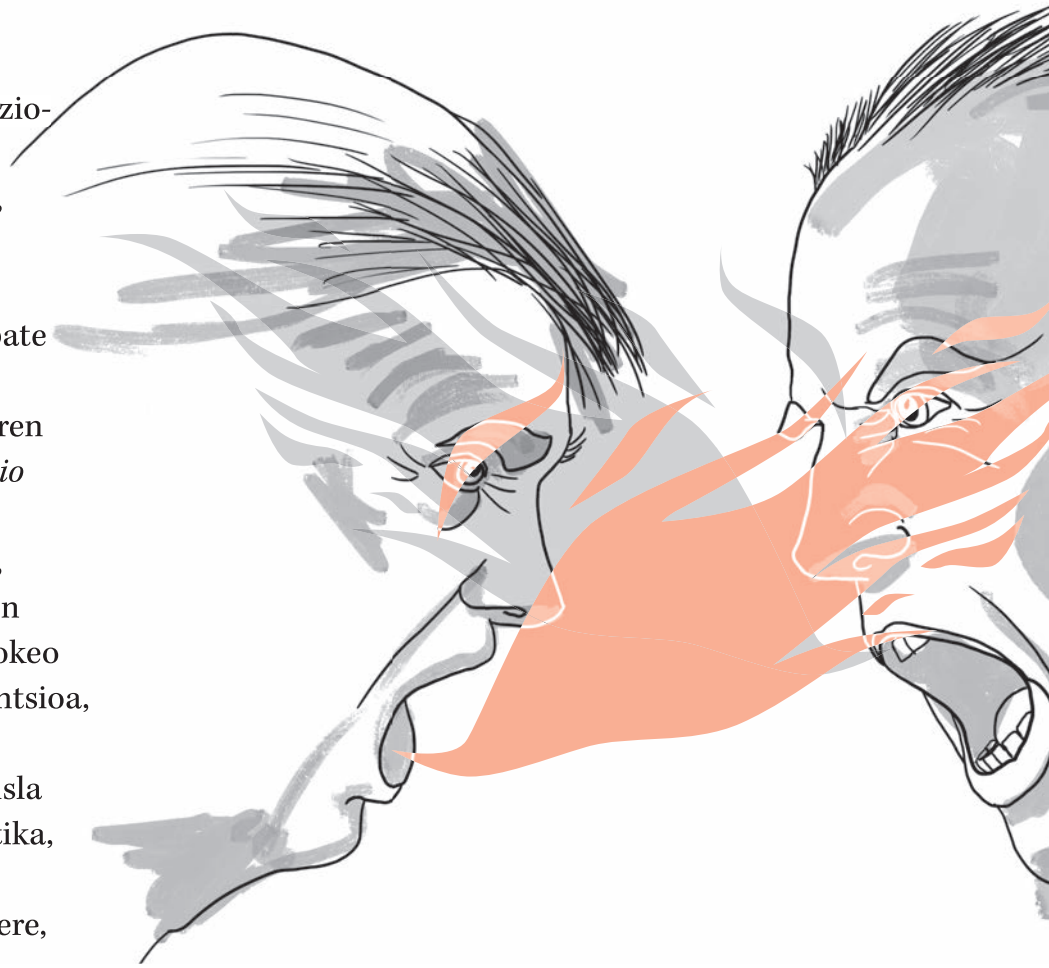

Polarizazioaren amildegian

JON GONZÁLEZ DE REPARAZ

Kazetaria

Azken urteotan, hainbat polarizazio-gertakariren lekuko izan gara, bai nazioartean, bai gertuko testuinguruan, eta horiek guztiek polarizazioa debate publikoan kokatu dute. Hain zuzen ere, Gaztelania Urgentearen Fundazioak (Fundéu) *polarizazio* aukeratu zuen 2023ko hitza, batetik bere bilakaeragatik, eta, bestetik hedabideetan izan duen presentziagatik. Ernegazioa, blokeo politikoa, sumingarritasuna, tentsioa, zatiketa soziala eta indarkeria, besteak beste, polarizazioaren isla dira; eta, adituen irudikoz, politika, komunikabideak, sare sozialak, baita herritarrak ere, horren pizgarriak dira. Hartan-horretan, ez ote gara ari suarekin jolasean ondorioak neurtu gabe?

Polarizazioaren fenomenoa oso zabal da, eta zenbait eremu ditu aztergai. Zientzia politikoaren arabera, polarizazio tematikoa gertatzen da gizarte batean gai garrantzitsu bati buruz iritzi kontrajarriak edo antagonikoak daudenean; esate baterako, azpiegitura baten inguruan aldeko eta kontrako jarrera hermetikoak, edota erabaki bat hartzen denean ziztu bizian agertzen diren defendatzaile eta aurkari sutsuak. Oro har, urruneko posizio kontrajarri horiek arlo bakar batean gertatzen badira, ez dute ondorio sozial handirik izaten.

Polarizazio afektiboa, aldiz, arriskutsua izan daiteke, eta izaera emozionalagoa edo psikologikoagoa du. Gizartearen zati batek bere kolektibo ideologikoarekin bat egiten ez duen beste talde batekiko sentitzen duen etsaitasuna edo gorrotoa da. Gertatzen da pertsona bat talde batekin identifikatzen denean eta horren balorazio oso positiboa egiten duenean; eta, aldiz, beste pertsona batzuk beste talde bateko kideztat jotzen dituenan, multzo horren balorazio negatiboa eginez eta sarritan estereotipoetara murriztuz. Agerikoa denez, polarizazio mota honek gizartea zatikatzen du aurkako posizioak dituzten kolektiboen arabera, eta ez du uzten puntu ertaineko edo kolore grisentzako tarterik. Normalean, talde bakoitzak kontrako kolektiboaren jarrera ukatzen du, eta konfrontazio- eta indarkeria-egoerak suertatzen dira askotan. Gainera, gai baten inguruan identitateak eratzen badira eta horiek beste esparru batzuetara hedatzen badira, arazoak sor daitezke. Halaber, ohikoa da zenbait gaitan dauden desberdintasunak apurka-apurka lerrokatzea edo biltzea gizartea zatitzen duen gai bakar baten inguruan. Adibidez, AEBn egindako ikerketek adierazi dutenez, pertsona batek abortuaren inguruan zer pentsatzen duen baldin badakigu, gizarteko beste hainbat aferen inguruan

duen iritzia ondoriozta daiteke, besteak beste, armen inguruan edota klima-alaketaren inguruan. Hortaz, pertsona hori koka dezakegu gizarteko talde edo sektore jakin batean, eta, zehazki, beste baten aurka.

Dena den, jakin badakigu ezin gara xalotasunean erori, eta ezin dugula espero pertsona guztiek modu berean pentsatzea eta jokatzeko. Izan ere, iritzi-aniztasuna aberasgarria da edozein gizartetan, eta, beraz, desiragarria da beste pertsona batzuen ikuspegiaren aurrean tolerantzia izatea, baita elkarrizketak sortzea ere akordioak eta adostasunak lortze aldera, esaterako. Ildo horretan, Míriam Juan-Torres Kaliforniako Berkeley Unibertsitateko *Democracy & Belonging* programaren ikerketa zuzendariak *Administrazioa euskaraz* aldizkarirako aztertu duenez, «gatazka- edo desadostasun-maila bat normala da gizarte demokratiko batean, eta, neurri batean, saihestezina da, baina garrantzitsua da desadostasuna eta polarizazioa ez nahastea».

Gu vs haiek

Pertsona guztiok identitate anitzak ditugu, eta gizakiak berezkoa du talde batekin identifikatzeko beharra. Taldeak berez eraikuntza sozialak diren heinean, kanpoko kolektibo bat haute-mateko moduak maiz baldintzatzen du multzo batekin identifikatzea. Horren ondorioz, talde baten identitatea beste pertsona baten aurkakotasunean edo pertzepzioan oinarrituta eraikitzen da; eta beste lagun edo multzo bati buruz dugun irudia bereizketa soil bat izan daiteke, edo irudi negatibo bat eta desberdintasun negatiboez josia. Hortaz, Juan-Torresek ohartarazi duenez, «argi izan behar dugu ez dela batere naturala aurkaritza ezberdintasunen arabera eraikitzea, diferentzia simple bat banaketa- edo diskriminazio-ardatz bihurtu daiteke-eta».

Are gehiago, desberdintasun garrantzitsuetan oinarritutako bloke-banaketa honen ondorioz, talde bateko pertsona batek bere nortasunari buruzko informazio edo iritzi bat jasotzen badu kontrako talde bateko beste pertsona baten eskutik, ez du edukiaren arabera epaituko. Zuzenean gutxietsiko du edo mesfidati azalduko da igorlea nor den edo diferentzia zein den kontuan hartuta.

Gainera, Juan-Torresen arabera, sailkapen psikologikoko prozesu horretan pertsona, elite, lider politiko edo komunikabide batzuk errealitate sozialaren interpretatzaile dira. Hau da, kolektiboa eratzen eta taldea bera zein mehatxuak berriro definitzen laguntzen dute. Adibidez, 2015eko migrazio-krisiaren ondorioz, migrazioaren fenomeno nahita birdefinitu zuten mehatxugisa; ordea, Ukrainako gerra dela eta, hango biztanleak gurera iritsi direnean, europar elkartasun gisa aurkeztu zaigu. Interpretazioaren zantzua, beraz, agerikoa da.

«Zenbait ikerketa akademikok iradokitzen dute Espainia dela European azkarren polarizatzen ari den herrialdeetako bat»

MÍRIAM JUAN-TORRES

«Politika egiteko modu honen lehen biktima arrazionaltasuna, argudio komplexuen azterketa eta pentsamendu pausatua da»

LUIS MILLER

Politikari helduta, ikertzailearen aburuz, «polarizazioa elite politikoek boterea lortzeko, horri eusteko edo oposizioaren zilegitasuna moralki murrizteko erabiltzen duten estrategia da», eta oso eraginkorra dela dio. Izan ere, pertsonak banatzen ditu eta talde-identitateak aktibatzen ditu, adibidez, elkarren aurka mobilizatzeko edo botoak lortzeko. Hala ere, ondorioak «suntsitzaileak» izan daitezke; hortaz, gogoratu du egungo gizarte gehienetan gero eta handiagoa den polarizazio afektiboaz kezkatzeko arrazoiak egon badaudela.

Aurkari politikoen arteko mesfidantzek eta arbuioek erakundeak gelditu edo blokeatu ditzakete, gaizki gobernatzea errazten duen iritzi-giroa sortzen dute, printzipio demokratikoak higitzen dituzte, eta oinarrizko eskubideak arriskuan jartzen. Halaber, herritarren arteko lankidetzaren erakundeekiko konfiantza eta gobernuaren zilegitasuna hondatzen ditu, eta erronka komunei aurre egiteko taldeen arteko beharrezkoak diren adostasunak zailtzen ditu. Bestalde, testuinguru polarizatu batean, «herritarrek errazago onartzen dituzte beren taldeko buruen arau-hausteak, eta, orokorrean, polarizazioa oso eremu emankorra da eskuin muturraren gorakadarako (eta estrategikoki etekina atertzen dio, gainera)», adierazi du Juan-Torresek. Horren erakusle da AEBn egindako esperimentu bat: hauteskunde-barruti askotan, herritarren

gehiengoa prest egongo litzateke beren burua identifikatzen duen hautagaiak babesteko, nahiz eta horiek printzipio demokratiko batzuk urratzen dituzten, horrekin aurkari politikoak hauteskundeak ez irabaztea lortzen badute.

Polarizazioa gurean

Luis Miller Ikerketa Zientifikoaren Kontseilu Goreneko (CSIC) Politika eta Ondasun Publikoen Institutuko soziologo eta zientzialariaren arabera, Espainian, 2000. urteaz geroztik, hauteskundealdian bakoitzean boto-emaileak muturretara ari dira mugitzen, beste herrialde askotan bezala. «Gaur egun, Espainiako herritarrak duela hamarkada batzuk baino banatuago daude politikoki, eta herrialde garatu gehienetan patroi bera jarraitzen dute». Zientzialariaren arabera, Espainiak zatiketa politikoa tradizionalki banatuagoak izan diren herrialdeak aurreratu ditu, eta, egun, Espainiako herritarrak gero eta bloke ideologiko trinkoagoetan banatuta daude. «Horrek konfrontaziorako behar den haztegia sortzen du, lehenik elite politikoen artean, eta, gero, ezerk ekiditen ez badu, herritarren artean», dio.

Euskadiri dagokionez, Millerrek nabarmendu du polarizazio politikoa mendebaldeko gainerako demokrazien eredu berak jarraitzen duela. «Hala ere, azterketek erakusten dute polarizazio-maila zertxobait txikiagoa dela Estatuko beste lurralde batzuekin alderatuta».

Millerren hitzetan, herritarren %35ak uste du politika dela Espainiaren arazo nagusia, 2024ko apirilko Ikerketa Soziologikoen Zentroaren (CIS) hileko barometroak erakutsi duenez. Hala ere, gaineratu du hori ez dela gertatzen Euskadin; izan ere, 2023ko neguko DeustuBarometroari erreparatuta, euskal herritarren %12k soilik hartzen du politika arazo nagusitzat. «Herritarrek politikarekiko duten kezka lotuta dago eztabaida publikoaren polarizazioarekin eta ernegazioarekin. Herritarrek alderdien arteko akordioak eskatzen dituzte, eta hori ez da posible blokeoak sortzen badira. Euskadin zeharkako adostasun horiek gertatu dira, eta horregatik politika ez da hain arazo larritzat hartzen», adierazi du zientzialariak. Eta zer egin dezakegu fenomeno horren aurrean? Erantzukizun partekatua, baina desberdina, dugu polarizazioari aurre egiteko. Juan-Torresek dioen bezala, komunitate-sentsazioa garrantzitsua da; beraz, batzen gaituen proiektu komun bat izan behar dugu. «Gure gizartean gatazka beti presente egon den arren, historia kolaborazioan eta lankidetzan ere oinarrituta dago. Nahiz eta pertsona askok estrategia polarizatzaileak edo diskurtso autoritarioak sustatzen dituzten, beste askok ez dute modu berean erreakzionatzen. Badaude polarizazioa gainditzeko espazioak, historiako beste une batzuetan egin den moduan», gogoratu du.

DANIEL INNERARITY

Filosofia Politikoan katedraduna,
Ikerbasqueko ikertzailea Euskal
Herriko Unibertsitatean, eta
Florentziako Europako Institutuko
Adimen Artifizial eta Demokrazia
Katedraren titularra

«Gizakiok gehiago
jotzen dugu
zentraltasunera
muturretara baino»

► **Gizartea polarizatuta al dago?**

Polarizazioaren diskurtsoak sakonki banatutako gizarte bat deskribatzen du, eta han jarrera moderatuak desagertzen eta muturrak hazten dira. Zenbait antagonismo areagotu dira, baina horrek ez du esan nahi gizarte-bloke egonkorrak eta zurrunik sortu direnik, porositaterik gabekoak, ezta horien artean konpromisoak lortzea ezinezkoa denik ere. Gure demokrazietan badaude liskar handiak, histeria, mespretxua..., baina polarizaziorik ez dago, ez behintzat aipatu ohi den dimentsioan edo kategorizazioarekin. Gizartearen polarizazioa ezin da analisi politikoaren topiko bihurtu.

Gehiegizko garrantzia ematen al diogu fenomeno honi?

Pertsona batzuek polarizazioan gehiegi insistitzen dute, eta akordioaren errealtatea gutxiesten dute. Hala ere, akordio horiek uste duguna baino hedatuago daude. Polarizazioaren izaera eta irismena ondo mugatzeak gizarte demokratiko baten gatazka motak hobeto islatzen ditu, eta, agian, horiek murrizten eta hobeto kudeatzen ahalbidetuko digu. Orainsu etsaitasuna eta zatiketa areagotu da eremu publikoan, baina ez dago polarizaziorik gizarte demokratikoetan, baldin eta fenomeno hori honela ulertzen badugu: interesen eta identitateen arabera talde sozialen zatiketa eragiten duten gatazka egonkorren eta iraunkorren konstelazioak.

Orduan, zergatik daude hain ideologia kontrajarriak?

Hautemandako edo sentitutako polarizazioa benetakoa baino indartsuagoa da. Sare sozialen burbuila jakin batzuetan mugitzen denak pentsa dezake ezeztatzaile kulturalak eta ukatzaileek soilik osatzen dutela gizartea, baina zentraltasuna ez da desagertzen eztabaida bereziki biziak dituzten gizarteetan. Bazterretan sortzen den politizazioak gatazkaren dinamika osoari eragiten dio. Polarizazioan bereziki interesatuta dauden talde txikiak erradikalizatzen dira, eta hori lortzeko temati lan egiten dute. Hortaz, polarizazioa baino gehiago, bazter erradikalizatuak ditugu. Horien komunikazio politikoa ez da gizartearen adierazgarri, baina arreta publiko handiagoa lortzen dute egiten duten zaratari esker eta komunikabideen laguntza traketsaren ondorioz.

Baina polarizazioaren diskurtsoa gehiegi erabiltzen dela esateak ez du adierazi nahi muturrekoen kopurua handitu ez denik edo gatazka larririk ez dagoenik. Muturreko politizazio zaratatsuak eragile politiko jakin batzuen estrategia bati erantzuten dio gehienbat, eta ez errealtate sozial bati. Hori da bazter erradikalizatuen espezialitatea, eta orokorrean alderdiena ere bai, ez bai-

tiete arazo garrantzitsuei erreparatzen, baizik eta lehiakideengandik eta hautesleengandik gehien bereizten dituzten arloei. Erabilgarritasun-kalkulu sinpleagatik azpimarratzen dute gehiago bereizten dituen batzen dituen baino. Polarizazio politikoa ez da gizarte polarizatu baten ondorioa, baizik eta horren sortzailea.

Polarizazioak estrategia bati erantzuten dio?

Bai, zentralitatean konbergentziarik ez gertatzea nahi dutenen estrategia da, hain zuzen ere. Bazterreko zaratak xurgatzeari uzten diogunean ikusten dugu iritzi-desberdintasunek ez dutela fronte ideologiko koherentea osatzen, eta ez datozela bat gizarte-egitura sendoekin. Zentralitate handia dago oraindik, eta gizakiok joera handiagoa dugu horretara muturretara baino. Ohiko kanpainak eskuliburuak polarizatu behar dela dio, baina gizarteak mezu positiboen eta integratzaileen itzaropena du. Gainera, erradikaltasuna ez da hain erakargarria gizartearentzat orokorrean, eta, beraz, moderazioaren bidez haztea posible da. Jakina, gizarte demokratikoetan gatazkak daude, batzuk oso larriak, eta horiek konpontzeko modurik ez balego bezala aurkezten dira. Baina gatazka ez da nahitaez desintegratzailea, gizarte-kohesioa indartu dezake.

Kudeaketa gatazkaren gakoa al da?

Ez dago demokraziarik pluralismorik gabe, eta aniztasun horrek dimentsio gatazkatsua du. Adostasuna eta gatazka estu eta konplexuki lotuta daude. Alderdi politikoaren esku dago, neurri handi batean, egoerak zentzu konbergente edo dibergentean eboluzionatzea, afektu kolektiboak kudeatzea zubi iragangarriak egon daitezen konpromiso onargarriak aurkitzeko, edo joera desintegratzaileak indartzea. Ongizate-estatua sorrarazi zuen gerraosteko ituna uste duguna baino gogorragoa da; desberdintasun gehiago daude politiken eremuan balioen esparruan baino. ●

TONI AIRA FOX

Kazetaria eta Pompeu Fabra
Barcelona School of Management
Unibertsitateko komunikazio
politiko eta instituzionaleko
irakaslea

«Izaki emozionalak
gara; lehenik hunkitu
egiten gara, eta gero
pentsatzen dugu»

► Polarizazioa estrategia politiko bat al da?

Komunikabideek eta politikak polari-
zatzera jolasten dute, eta horretarako
egungo gizartean mamitzen dena ba-
liatzen dute. Gainera, gizarteak entre-
tenimendura jotzen du, eta azalderian
geratu ohi da. Horretarako, komunika-
zio politikoa eta publizitate-hizkuntza
hiru elementu hauetan oinarritzen
dira: sinplifikazioa, pertsonalizazioa
eta inpaktu emozionala; hor jartzen
dugu arreta pertsonok (edo horretara
ohitu gaituzte). Beraz, komunikatu eta
entzuleengana iritsi nahi dutenek me-
kanismo horiekin jolasten dute, baita
sustatu ere; beraz, bai, estrategia bat
izan daiteke.

Hala ere, hiru elementuok ez dira beti
txarrak. Adibidez, sinplifikatu daiteke
banalizatzeko, edo zerbait errazago

ulertzeko. Pertsonalizatu daiteke per-
tsona publiko bat iraintzeko, edo giza-
kia balioesteko. Azkenik, komunikatu
dezakegu emozioak neurritz kanpo era-
biliz eta emozio negatiboak lehenetsiz
edo, pertsonak garen heinean, horiek
neurritz erabili.

Nola erabili ondo hiru elementu horiek?

Dosi kontua da: sendagai baten neurri
egokiak senda zaitzake, baina gaindosi
batek hil. Hori da diskurtso politikoare-
kin egiten ari dena gure ingurune-
ko demokrazien zati handi batean. Ezin gara
diskurtso emozionaletik aldendu, bai-
na bere neurrian eta tokian jarri behar
da. Dosiarekin asmatzea da sekretua
benetan merezi duen diskurtsoarekin
jendearengana iristeko, eta ez bakarrik
talka-mezuen edota diskurtso negati-
boen bitartez.

Eta zein da emozioen eta polariza- zioaren arteko lotura?

Emozioak jendearekin konektatzeko
erabiltzen dira. Izaki emozionalak gara;
lehenik hunkitu egiten gara, eta gero
pentsatzen dugu. Lehenengo inpresioa
zentzumenen eremutik pasatzen da:
gure garunaren % 90 zentzumen-arlokoa
da; gero, zati txiki bat iragazki arrazio-
naletik igarotzen da. Beraz, emozioak
garrantzitsuak dira alde aurreko jarrera
bat sortzeko. Arazoa da emozio negati-
boek eramaten dutela errefusa eta eszep-
tizismoa izatera jendeak ezarritakoaren
aurrean, bereziki bata bestearen atzetik
bizi izandako kateatutako krisien tes-
tu inguruan. Hori dela eta, erantzun edo
oposizio sentsazioa aktibatzen da, eta
horrekin jolasten da errudunak bilatze-
ko, neurriak agintzeko...

Azken finean, emozioak ondo edo gaiz-
ki erabili daitezke. Polarizatzeko erra-
za da emozioen gaindosia ematea eta
emozio negatiboak erabiltzea. Hala ere,
positiboak ere beharrezkoak dira, eta
horiekin jolasteak ere ekintzara mugia-
razten gaitu.

Nola eragiten dute desinformazioak eta fake newsek polarizazioan?

Desinformazioak gizartean dagoeneko
gertatzen diren fenomenoak sustatzen
ditu. Adibidez, bizkortzen du sentsoria-
la, azalekoa edo sinplea denaren bidez
jendea errealitatera edo ingurunera
hurbiltzea, eta alde aurretik pentsa-
tutako ideiak ere berresten ditu. Milan
Kunderak esaten zuen homo sentimen-
talis garela, eta hala da. Orain, inoiz
baino gehiago dugu prestakuntzara
eta informaziora sarbidea, baina emo-
zioaren bidez arrazoiari heltzeko joera
handiagoa dugu. Polarizatzen gaituz-
ten bulkaden bidez mugitzen gara, eta
horiek lubakietan sartzen gaituzte, le-
henik mentalak, gero ideologikoak eta,
azkenik, fisikoak.

Zer rol dute komunikabideek?

Irtenbidearen parte izan daitezke (ba-
tzuk badira), baina arazoa ere izan
daitezke. Hasiera batean, komunikabi-
deek kontrolatzeko funtzioa izan zuten,
adibidez, exekutiboaren, legegilearen
eta judzialaren aurrean; horregatik
deitu zaie «laugarren boterea». Hala
ere, gaur egun, funtzio hori aldatu egin
da: entretenimendurako eragileak eta
aktore politikoak dira. Horregatik, sus-
ta dezakete hedabideek egun bizi garen
etengabeko talka-unea eta Christian
Salmonen aipatzen zuen «liskarraren
garaia». Komunikabide batzuk kon-
ponbidearen parte izaten saiatzen dira,
baina beren audientziak txikiagoak dira
lubakian daudenen audientziekin alde-
ratuta.

Polarizazioak elkarbizitza eta demo- krazia kaltetzen ditu?

Osasungarria da usteak zein iritziak
kontrastatzea, baita demokrazian
ideiak eta diskurtsoak kontrajartzea
ere, baina polarizazioa muturrera era-
matea kaltegarria da sistema horren-
tzat; orain politika lubakien gerra gisa
ulertzen da. Demokrazia ez da soilik
liskarra, eta polarizazioarekin dena hor
amaitzen dela dirudi. ●

MAIALEN LIZARRALDE

Baketik erakundeko kidea

«Gizatalde bat etsai bihurtzen dugunean, gizatasuna ezabatzen diogu, eta haren aurka indarkeria erabiltzeak zilegitasun soziala hartzen du»

Zein da polarizazioaren mekanismoa?

Gizakiok joera dugu jendea «gu» (barnetaldea) eta «haiek» (kanpotaldea) gisa taldekatzeko. Arazoa dator tentsioa sortzen duten beste aldagai batzuk sartzen direnean jokoan: norbere bizimoldea edo identitatea desagertzeko beldurra, norgehiagoka logikak... Giro horretan, erraza da jarrera suntsitzailerik elkarbizitza kaltetzea eta polarizazio toxikoari bidea ematea. «Gu» eta «haiek» era zorrotzean ezberdindu eta aurrez aurre jartzen dira norgehiagokan. Nor bere taldearekiko homogeneousazio-pertzepzioa eta bertako kideen aldeko faboritismoa gertatu ohi dira, barnetaldea kategoria positiboz josiz eta kanpotaldea negatiboz karikatuz; eta beharrezkotzat jotzen da «gu» eta «haiek» bereizten dituen distantzia indartzea eta areagotzea. Hala, polarizatzean norbait talde batekin identifikatzen da, eta arazo bat antzemateko kolektibo horren modua bere egiten du, eta aurkako jarrera eta hori sostengatzen duten pertsonak errefusaten.

Nola sumatu gizarte bat polarizatu dagoela?

Etsaitasun logikei jarri behar diegu arreta: gizatalde bat etsai bihurtzen dugunean, gizatasuna ezabatzen diogu, eta haren aurka indarkeria erabiltzeak zilegitasun soziala hartzen du. «Bestea»-ren irudi desitxuratua sortzen da; esaterako, etiketa sinpleak erabiltzen dira gizatalde anitz eta konplexuak deskribatzeko, eta geure taldeak, aldiz, konplexutasunetik begiratzen ditugu. «Besteak» beti dira basatiak, sinpleak, oldarkorak, irrazionalak...; «gu», berriz, askotarikoak gara, eta, historia, inguruabar eta kultura konplexu eta aberatsak ditugu. Maila pertsonalean ere gertatzen da hori: gure jarrera suntsitzailerik egoeraren arabera dira (egun txarra, besteen eragina...); besteak, aldiz, beren nortasun osoaren ardatz eta adierazle dira. Hizkuntza belikoa erabiltzea edo «nirekin ala nire kontra» bezalako mezuak ere polarizazioaren zantzuak dira. Azken finean, norgehiagokaren logikarekin funtzionatzen duten dinamiketan errazagoa da polarizazioa sortzea.

Beraz, gakoren bat bizikidetzazustatzeko?

Esate baterako, gure sinesmenak malgutu; gaitasuna izan iritziak aldatzeko edo eguneratzeko giza duintasunaren iparrorratza erabiliz; eta «haiek» taldean sartzen ditugun pertsonetik aurreritziak eta epaiak identifikatu. Ildo berean, «gu» taldearekin ere gaitasun kritikoa izan behar dugu, parte garen taldeko kideen iritzi eta ikusmolde guztiak ez ditugulako beti zertan partekatu. Disidentzia neurriren bat onartzen ez duen talde baten parte bagara, adi! Gatazka eta iritzi desberdintasun maila bat izatea osasuntsua da. Beste batzuetan, talde batetik kanpo gertatzeak arriskuan jar dezake oinarritzko beharren bat asetzea, eta, horrek behartuta, geure egiten ditugu ikusmolde suntsitzailerik; hau da, barnetaldearen eragina oso boteretsua da gizakiongan.

Nola kudeatu desadostasunak polarizazioan ez erortzeko?

Gizakien konplexutasunaz ohartzea oso garrantzitsua da, jakin-mina pizten baitugu eta «beste» horiek ulertzeko zubiak sortzera garamatza, eta, ondorioz, sinplifikazioa apurtzen da. Lagungarria da, halaber, beldurrak uxatzea, askotan «beste» horien existentzia gure bizimoldeentzako mehatxua dela sinisten duguetan. Bestalde, desadostasunak kudeatzeko beharrezkoa da deserosotasun maila bat bizitzeko prest egotea, eta gatazka ikaskuntza prozesu gisa hartzea. Gainera, negatibotzat hartzen ditugun emozioz jositako prozesuak izaten dira, eta ez da erraza. Hortik abiatuta, entzuketan oinarritutako elkarrizketa da gakoa. Ariketak kooperatiboa izan behar du, ez norgehiagoka.

Nola desaktibatu jarrera polarizatuak?

Askotan, datu objektiboak eta egiak azaleratzeak ez du funtzionatzen, gizakia bere konplexutasunean ez baita arrazionala beti, baina saiakera egitea beharrezkoa da. Horrez gain, kanpotaldea humanizatzeko bideak jarri behar dira, eta horretarako ez dago aurrez aurreko elkarrizketa zintzoa baino antidoto hoberik. Polarizatuta dagoen pertsona entzuna eta ulertua senti dadila, eta ikus dezala aurrean duen «beste» hori ez dela ez basatia, ez irrazionala, ez eta sinplea ere.

Zein da Baketiken helburua?

Eraldaketa soziala bilatu nahian, gatazken konponbidea bilatzen dugu giza eskubideetan oinarriturik. Bakegintza arloan, gure iragan hurbileko motibazio politikoko indarkeria lantzen dugu. Ezin dugu ahaztu, muturreko polarizazioa bizi izan duen gizartea garela, eta horren ondorioak oraindik bizi-bizirik daude. Elkarrizketa-esparruak sustatzen ditugu maila politikoan eta herritarren artean, elkar ulertzea sustatzen dugu etsaitasun-logikak behingoz gainditu eta etorkizunean errepika ez daitezen. ■